

Yeni “Arbitraj haqqında” Qanun qəbul edildi

26 dekabr 2023-cü il tarixli 1077-VIQ nömrəli “Arbitraj haqqında” yeni Qanun 25 yanvar 2024-cü il tarixindən etibarən qüvvəyə minmişdir və 18 noyabr 1999-cu il tarixli 757-IQ nömrəli “Beynəlxalq arbitraj haqqında” Qanunu əvəz etdi.

“Arbitraj haqqında” Qanun (UNCITRAL Beynəlxalq Kommersiya Arbitrajı haqqında Model Qanununa əsasında) həm beynəlxalq, həm də daxili arbitrajı tənzimləmək üçün nəzərdə tutulub. Qanuna görə, yalnız kommersiya mübahisəsində birbaşa iştirak edən tərəflər (həm beynəlxalq, həm də yerli) arbitraja müraciət edə bilər, bu şərtlə ki, arbitraj prosesi heç bir üçüncü şəxsin hüquqlarına toxunmasın. Qanun “kommersiya mübahisəsi”-nin nə olduğunu təfərrüatlı şəkildə izah etməsə də, arbitrajın predmeti ola bilməyən mübahisələrin (məsələn, tənzimləmə, şəxsi və cinayət işləri) siyahısını təqdim edir. Maraqlıdır ki, daşınma müqavilələri və daşınmaz əmlakın icarəsi müqavilələri üzrə yaranan mübahisələr yalnız daxili arbitrajın predmeti ola bilər.

Əvvəlki “Beynəlxalq Arbitraj haqqında” Qanunla müqayisədə, yeni qanun arbitraj müqaviləsinin tərəfləri ilə razılaşdırıldığı təqdirdə, arbitrlərə daha böyük səlahiyyətlər, o cümlədən müvəqqəti tədbirlərin görülməsini həvalə edir. Bununla belə, digər yurisdiksiyalarda olduğu kimi, bu səlahiyyət mütləq deyil və məhdud say və hallarda olsa da, mübahisənin təsirinə məruz qalan tərəf əsasən arbitraj prosedurlarının pozulması ilə bağlı Azərbaycan məhkəməsinə şikayət edə bilər.

Nəticədə, “Arbitraj haqqında” yeni Qanun ölkə daxili arbitrajın, eləcə də Azərbaycanda fəaliyyət göstərən beynəlxalq arbitrajın aparılması üçün lazımı hüquqi əsası formalaşdırır. Bununla belə, qeyd edək ki, yerli arbitrajda yalnız arbitrlərin reyestrinə daxil edilmiş arbitrlər (I) öz xidmətlərini (II) arbitraj institutları vasitəsilə təklif edə biləcəklər (hər ikisi (I) və (II) hələ yaradılmayıb). Bunları nəzərə alaraq, daxili arbitrajı mübahisələrin həlli üçün effektiv foruma çevirmək üçün əlavə hüquqi aktların və qaydaların qəbul edilməsi gözlənilir.

Yeni Qanun 25 yanvar 2024-cü il tarixindən etibarən qüvvəyə minmişdir.